

ЗАКОНОДАВЧЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ

УДК 351.746.2

Князєв С. М. — кандидат юридичних наук, здобувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Удосконалення правової основи оперативно-розшукової діяльності

Зміни, які відбуваються в правовому житті держави, практиці реалізації оперативно-розшукової діяльності, зумовлюють необхідність з'ясування особливостей її правового регулювання, виявлення проблемних питань і формування пропозицій щодо їх вирішення. Із часу прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 1992 року законодавство, що регламентує діяльність з виявлення, розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень, зазнало кардинальних змін, правоохоронна діяльність реалізується за нових реалій суспільного життя, тому питання визначення правових засад оперативно-розшукової діяльності стало надзвичайно актуальним. Здійснені дослідження засвідчили, що ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», за змістом якої формуються її правові основи, потребує вдосконалення. По-перше, слід акцентувати на пріоритетному значенні в системі вітчизняного законодавства міжнародних договорів України. Сучасному етапу розвитку нашої держави притаманні системні зрушення на шляху інтеграції у світове та європейське співтовариство, забезпечення відповідності національного законодавства високим міжнародним стандартам. Необхідним є якісно новий підхід до осмислення змісту її завдань оперативно-розшукової діяльності. По-друге, ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» має певні неузгодженості з положеннями інших законів. По-третє, визначаючи правові засади оперативно-розшукової діяльності, слід зауважити про обов'язковість урахування практики Європейського суду з прав людини. Констатовано, що правовим підґрунтям оперативно-розшукової діяльності є передусім Конституція України, що закріплює її першооснови. У зазначеному контексті розглянуто міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також закони України та підзаконні нормативно-правові акти. Проаналізовані положення запропоновано врахувати для вдосконалення ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Ключові слова: правова основа; оперативно-розшукова діяльність; міжнародний договір; Європейський суд з прав людини; права людини.

Постановка проблеми. На сучасному етапі правового розвитку нашої держави системними є кроки в напрямі інтеграції у світове та європейське співтовариство, забезпечення відповідності національного законодавства високим міжнародним стандартам, реалізації євроінтеграційного напрямку розвитку нашої

держави. Необхідним є якісно новий підхід до осмислення змісту й завдань правоохоронної діяльності. Важливе значення має вдосконалення нормативно-правової регламентації оперативно-розшукової діяльності. Водночас слід забезпечити високу ефективність оперативно-розшукової діяльності з метою досягнення належного рівня протидії злочинності. Оскільки з часу прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 1992 року [1] законодавство, що регламентує діяльність з виявлення, розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень, зазнало кардинальних змін, правоохоронна діяльність реалізується за нових реалій суспільного життя, тому питання визначення правових засад оперативно-розшукової діяльності стало надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правових засад оперативно-розшукової діяльності присвячено праці вітчизняних учених: В. І. Василичука, В. О. Глушкова, М. Л. Грібова, Е. О. Дідоренка, В. П. Євтушка, О. І. Козаченка, Я. Ю. Кондратьєва, А. М. Кислого, Д. Й. Никифорчука, М. А. Погорецького, Ю. Ю. Орлова, Д. Б. Сергєєвої, М. В. Стачка, М. П. Стрельбицького, В. В. Чернея, С. С. Чернявського, В. В. Шендрика, О. О. Юхно та ін.

На різних питаннях удосконалення нормативно-правової регламентації оперативно-розшукової діяльності неодноразово акцентували увагу вчені. Наприклад, на думку Ю. Ю. Орлова, чинний Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» потребує суттєвого вдосконалення. Зокрема, він має: містити додаткові гарантії дотримання прав особи в процесі оперативно-розшукової діяльності; містити додаткові гарантії соціального та правового захисту особи, яку залучають до конфіденційного співробітництва з оперативним підрозділом; визначати право застосування сучасних технічних засобів (насамперед інформаційно-телекомунікаційних технологій) для отримання оперативно-розшукової інформації про злочинну діяльність [2, с. 15]. науковій літературі виокремлено й інші аспекти покращення правового регулювання оперативно-розшукової діяльності [3; 4].

Таким чином, оптимізація правової регламентації оперативно-розшукової діяльності є актуальним завданням, що потребує посиленої уваги дослідників, з огляду на її особливі завдання та специфічні форми реалізації. Окреслені аспекти і є метою наукової статті.

Виклад основного матеріалу. Загалом правова основа оперативно-розшукової діяльності може бути схарактеризована як система нормативно-правових актів, норми яких

регламентують групи однорідних суспільних відносин під час виконання визначених законодавством завдань.

Оперативно-розшукову діяльність, що є одним з особливих різновидів правової діяльності, зазначає П. М. Шапірко, слід розглядати крізь призму формування в ній специфічних принципів права, що зумовлюють і характер правового регулювання відносин у цій царині, й особливості діяльності компетентних суб'єктів [5, с. 218].

Нині оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на широкій правовій базі, у якій головну роль відіграє спеціальне галузеве (оперативно-розшукове) законодавство, що регулює оперативно-розшукову діяльність з позиції державної правоохоронної системи. Зміни, які відбуваються в правовому житті, практиці організації оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України й інших компетентних правоохоронних органів, зумовлюють необхідність з'ясування особливостей її правового регулювання, виявлення проблемних питань реалізації та формування пропозицій щодо їх вирішення. Зазначене сприятиме виконанню системного завдання з удосконалення оперативно-розшукової діяльності.

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 1992 року, правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять «...Конституція України, цей Закон, Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Податковий і Митний кодекси України, закони України про прокуратуру, Національну поліцію, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Службу безпеки, Державну прикордонну службу України, Державну кримінально-виконавчу службу України, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, статус суддів, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, державний захист працівників суду і правоохоронних органів, інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна» [1].

Здійснені дослідження засвідчують, що ця стаття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» потребує вдосконалення.

По-перше, слід зауважити про пріоритетне значення в системі вітчизняного законодавства міжнародних договорів України. Відповідно до Конституції України 1996 року, «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» (ч. 1. ст. 9) [6]. Відповідно до ст. 19

Закону України «Про міжнародні договори» 2004 року [7], якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовують правила міжнародного договору.

Верховна Рада України за часи незалежності нашої держави ратифікувала понад триста міжнародних договорів, які стосуються сфери протидії злочинності. Деякі з них мають значення для правової регламентації оперативно-розшукової діяльності.

Передусім ідеться про багатосторонні міжнародні договори, що регламентують права та свободи людини. Такі стандарти закріплено в положеннях Загальної декларації прав людини 1948 року [8], Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також Першому протоколі та протоколах № 2, 4, 7, 11 до неї [9], Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що ображають гідність, видів поводження і покарання 1984 року [10], Європейській конвенції про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню 1987 року [11] тощо.

Україна як держава – учасниця зазначених міжнародних документів узяла на себе зобов'язання враховувати передбачені цими актами положення під час розроблення кримінального процесуального законодавства, у практичній діяльності з розслідування злочинів, у процесі підготовки кадрів правоохоронних органів [12, с. 17], інших формах правотворчої діяльності, правозастосовної та правоохоронної практики.

Багатосторонні міжнародні договори України, які закріплюють основні права та свободи людини, формують правові засади оперативно-розшукової діяльності в Україні. Це своєрідний «поріг» прав і свобод людини, а також гарантій їх реалізації, який не може порушувати жодна особа та підлягає беззаперечному дотриманню під час виконання будь-яких завдань правоохоронної діяльності.

У зв'язку з тим, що злочинність набула міжнародного характеру, необхідною є реалізація міжнародного співробітництва правоохоронних органів у сфері оперативно-розшукової діяльності. Важливе значення в правовому регулюванні окреслених питань має укладення міжнародних договорів з метою виконання поставлених завдань.

Окремі питання міжнародного співробітництва у сфері негласної роботи й оперативно-розшукової діяльності відображено за змістом міжнародних договорів України (ст. 19, 20

Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року та ін.) [13].

Отже, правове регулювання оперативно-розшукової діяльності має комплексний характер, регламентоване Конституцією України, міжнародними договорами та законами України. Слід констатувати чимало вагомих зрушень на шляху до гармонізації національного законодавства України з міжнародними стандартами, однак реалізація євроінтеграційного вектора розвитку нашої держави вимагає продовження роботи в цьому напрямі, забезпечення й гарантування високих демократичних стандартів прав і свобод людини під час реалізації оперативно-розшукової діяльності. Інший стратегічний напрям розвитку – це укладення багатосторонніх і двосторонніх договорів про міжнародне співробітництво з компетентними правоохоронними органами іноземних держав з метою ефективної протидії міжнародній злочинності, зокрема завдяки використанню можливостей оперативно-розшукової діяльності.

Водночас ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» не узгоджується зі ст. 5¹ цього Закону «Міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності» та положеннями інших нормативно-правових актів.

Так, згідно з ч. 2 ст. 1 КПК України 2012 року [14], кримінальне процесуальне законодавство охоплює відповідні положення Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цього Кодексу та інших законів нашої держави.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про Національну поліцію» 2014 року [15], правовою основою діяльності поліції є Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цей та інші закони України, акти Президента України та постанови Верховної Ради України, прийняті на підставі Конституції та законів України, акти Кабінету Міністрів України, а також видані відповідно до них акти Міністерства внутрішніх справ України, інші нормативно-правові акти.

Положення законів України, що були прийняті Верховною Радою України останніми роками, засвідчують, що за їх змістом ураховано пріоритетне значення міжнародних договорів у системі законодавства України.

У контексті висловлених зауважень доцільним є внесення змін до ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 1992 року. Натомість підготовлений 2016 року проект закону про оперативно-розшукову діяльність (реєстр. номер 4778) [16] їх не

передбачає. У ст. 3 проекту зазначено, що «правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, цей Закон, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Податковий кодекс України, Митний кодекс України, закони України “Про прокуратуру”, “Про Національну поліцію”, “Про Національне антикорупційне бюро України”, “Про Державне бюро розслідувань”, “Про Службу безпеки України”, “Про Державну прикордонну службу України”, “Про Державну кримінально-виконавчу службу України”, “Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб”, “Про судоустрій і статус суддів”, “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”, “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”, інші правові акти, які не суперечать цьому Закону» [16]. Під час розроблення цієї статті законопроекту (реєстр. номер 4778), очевидно, було обрано за основу чинний закон «Про оперативно-розшукову діяльність», а ґрунтовного дослідження питання здійснено не було.

Опрацювання Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших законодавчих джерел засвідчує, що нині нагальною є потреба уніфікації законодавства України. Уніфікація, тобто зведення до єдиних стандартів, – це процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню схожих або близьких видів суспільних відносин. Вона пов’язана з ускладненням суспільного життя та розвитком суспільних відносин і правозастосування [17, с. 15].

Отже, правовою основою оперативно-розшукової діяльності є, передусім, Конституція України, що закріплює її нормативне підґрунтя. Крім цього, слід зазначити про міжнародні договори України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, закони України та підзаконні нормативно-правові акти. Такі положення пропонуємо врахувати в ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

На цьому зауваження щодо змісту ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» не вичерпуються. Постає питання: чи є потреба, головне – чи реально перерахувати всі закони України, якими слід керуватися, визначати як правову основу оперативно-розшукової діяльності. Адже, крім перелічених у ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», важливими є закони України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» 1993 року, «Про державну таємницю» 1994 року, «Про захист

персональних даних» 2010 року, «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» 2012 року, «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» 2014 року, «Про міжнародні договори» 2004 року, «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» 1997 року, «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 року тощо.

Крім того, процес законотворчості, у зв'язку зі змінами в структурі та завданнях державних інститутів, реформуванням правоохоронних органів, триває. Тому сформувати вичерпний перелік законів України, якими слід керуватися під час реалізації оперативно-розшукової діяльності, неможливо. Очевидним видається висновок, що ці положення ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» слід сформулювати лаконічніше, не обмежуватися переліченими законами, а враховувати всю систему законодавства, діяти в її межах залежно від виконуваних завдань і сфери правозастосування.

Визначаючи правові основи оперативно-розшукової діяльності, слід зауважити також про обов'язковість урахування практики Європейського суду з прав людини.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколи до неї є частиною національного законодавства України [9]. Ратифікувавши Конвенцію та протоколи до неї, держава зобов'язалася гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права та свободи, визначені в Конвенції та цих протоколах. Україна регламентувала обов'язкову юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції, що актуалізує необхідність вивчення практики Європейського суду з прав людини, застосування національного законодавства в контексті позиції Європейського суду з прав людини, оскільки саме в його рішеннях висвітлено зміст більшості положень Конвенції.

Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 року [18] передбачає застосування судами Конвенції та практики Європейського суду з прав людини як джерела права, а ст. 18 цього Закону визначає порядок посилання на Конвенцію та практику Суду. Ідеться про «практику Суду» в значенні саме ст. 1 цього Закону, тобто практику Європейського суду з прав

людини та Європейської комісії з прав людини, а не лише про рішення щодо України [19, с. 5–6].

Якщо Суд визнає факт порушення прав заявника з боку держави-відповідача, така держава зобов'язана не тільки вжити заходів індивідуального характеру, а й у низці випадків застосувати певні заходи загального характеру, зокрема, це має бути: внесення змін до чинного законодавства та практики його застосування; внесення змін до адміністративної практики; забезпечення юридичної експертизи законопроектів; здійснення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики Суду для прокурорів, адвокатів, працівників правоохоронних органів, працівників імміграційних служб, інших категорій працівників, професійна діяльність яких пов'язана з правозастосуванням, а також з триманням людей в умовах позбавлення свободи [19, с. 6–7].

Необхідність опрацювання та врахування в кримінальному провадженні рішень Європейського суду з прав людини зумовлена кримінальним процесуальним законодавством України. Принцип верховенства права в кримінальному провадженні застосовують з урахуванням практики Європейського суду з прав людини (ч. 2 ст. 8 КПК України). Кримінальне процесуальне законодавство України застосовують з урахуванням практики Європейського суду з прав людини (ч. 5 ст. 9 КПК України).

Із цього приводу слід зазначити про положення ст. 6 Закону України «Про Національну поліцію» 2014 року: «поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини» [15].

Практика Європейського суду з прав людини, підсумовує О. О. Юхно, формулює чіткі вимоги до законодавства країн щодо використання форм і методів оперативно-розшукової діяльності, які тимчасово обмежують права, свободи та законні інтереси громадянина. З огляду на те, що чинний закон «Про оперативно-розшукову діяльність» не відповідає цим вимогам Європейського суду з прав людини, а також потребам правозастосовної діяльності й успішного її здійснення, слід констатувати необхідність ухвалення принципово нового Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [20, с. 161].

Вважаємо цілком переконливим висновок, що обов'язковою складовою правової основи оперативно-розшукової діяльності є практика Європейського суду з прав людини.

Висновки. За результатами здійснених досліджень пропонуємо визначити правову основу оперативно-розшукової діяльності у ст. 3 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 1992 року так: «правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цей та інші закони України, нормативно-правові акти України».

Однак, з огляду на значну кількість проблемних питань, що пов'язані з реалізацією оперативно-розшукової діяльності за нових умов, дією чинного Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 1992 року, слід сконцентрувати зусилля на розробленні нового проекту закону України, що враховуватиме провідне значення міжнародних договорів України та практики Європейського суду з прав людини. Це сприятиме реалізації євроінтеграційного напрямку розвитку нашої держави, здійсненню оперативно-розшукової діяльності відповідно до міжнародних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-1>. – Назва з екрана.
2. Орлов Ю. Ю. Актуальні напрями наукових досліджень у сфері оперативно-розшукової діяльності [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Орлов // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1 (86). – С. 12–19. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2013_1_4. – Назва з екрана.
3. Грібов М. Л. Організація діяльності оперативних підрозділів: питання юридичного унормування [Електронний ресурс] / М. Л. Грібов // Вісник кримінального судочинства. – 2016. – № 3. – С. 26–31. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vks_2016_3_5. – Назва з екрана.
4. Біленчук П. Д. Проблеми правового регулювання кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності [Електронний ресурс] / П. Д. Біленчук, В. В. Пашковський // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 5. – Т. 3. – С. 192–196. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05/part_3/43.pdf. – Назва з екрана.
5. Шапірко П. М. Система принципів оперативно-розшукової діяльності: теоретичні проблеми [Електронний ресурс] / П. М. Шапірко // Право і суспільство. – 2015. – № 4. – Ч. 2. – С. 217–222. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_4%282%29_38. – Назва з екрана.
6. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. Закон України «Про Державний Гімн України»: станом на 12 березня 2009 року. – Київ : Скіф, 2009. – 48 с.
7. Про міжнародні договори України [Електронний ресурс] : Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>. – Назва з екрана.

8. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена Резолюцією 217 (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. // Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. – Амстердам ; Київ, 1996. – С. 6–9.

9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004. – Назва з екрана.

10. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що ображають гідність, видів поводження і покарання 1984 року : док. ООН A/RES/39/46 // Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. – Амстердам : Київ, 1996. – С. 37–44.

11. Європейська конвенція про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 26 листоп. 1987 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_068. – Назва з екрана.

12. Кузьмічов В. С. Слідча діяльність: характеристика та напрями удосконалення : монографія / В. С. Кузьмічов, Ю. М. Черноус. – Київ : Нічлава, 2005. – 446 с.

13. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року : прийнята Резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї ООН від 15 листоп. 2000 р. // Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. – Київ, 2006. – С. 554–606.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.

15. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/580-19>. – Назва з екрана.

16. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : проект Закону України від 3 черв. 2016 р. № 4778. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59321. – Назва з екрана.

17. Таранюк А. О. Проблемні аспекти уніфікації законодавства України на шляху до єдиного правового простору [Електронний ресурс] / А. О. Таранюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 40. – Т. 1. – С. 15–19. – (Серія «Право»). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_40%281%29_5. – Назва з екрана.

18. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>. – Назва з екрана.

19. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя : наук.-метод. посіб. / Т. І. Фулей. – 2-ге вид., випр., доповн. – Київ, 2015. – 208 с.

20. Юхно О. О. Проблеми вдосконалення правового регулювання оперативно-розшукової діяльності та її узгодженості з кримінальним процесуальним законодавством України [Електронний ресурс] / О. О. Юхно // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 3 (74). – С. 159–167. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2016_3_23. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro operatyvno-rozshukovu diialnist": vid 18 liut. 1992 r. No. 2135-XII [Law of Ukraine "On Operational and Investigative Activity" from February 18, 1992, No. 2135-XII]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-1> [in Ukrainian].
2. Orlov, Yu.Yu. (2013). Aktualni napriamy naukovykh doslidzhen u sferi operatyvno-rozshukovoi diialnosti [Actual directions of scientific researches in the field of operational-search activity]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 1(86), 12-19. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2013_1_4 [in Ukrainian].
3. Hribov, M.L. (2016). Orhanizatsiia diialnosti operatyvnykh pidrozdiliv: pytannia yurydychnoho unormuvannia [Organization of operations of operational units: issues of legal regulation]. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva, Bulletin of criminal proceedings*, 3, 26-31. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2016_3_5 [in Ukrainian].
4. Bilenchyk, P.D., & Pashkovskiy, V.V. (2014). Problemy pravovoho rehuliuвання kryminalno-protsesualnoi ta operatyvno-rozshukovoi diialnosti [Problems of legal regulation of criminal-procedural and operative-search activity]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu, Scientific Bulletin of Kherson State University*, 5(3), 192-196. Retrieved from http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo05/part_3/43.pdf [in Ukrainian].
5. Shapirko, P.M. (2015). Systema pryntsyviv operatyvno-rozshukovoi diialnosti: teoretychni problemy [The system of principles of operative-search activity: theoretical problems]. *Pravo i suspilstvo, Law and Society*, 4(2), 217-222. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_4%282%29_38 [in Ukrainian].
6. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 28 cherv. 1996 r. Zakon Ukrainy "Pro Derzhavnyi Himn Ukrainy": stanom na 12 berez. 2009 r. [Constitution of Ukraine: adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine from June 28, 1996. Law of Ukraine "On the National Anthem of Ukraine" from March 12, 2009]. (2009). Kyiv: Skifv [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy "Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy": vid 29 cherv. 2004 r. No. 1906-IV [Law of Ukraine "About international treaties of Ukraine" from June 29, 2004, No. 1906-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> [in Ukrainian].
8. Zahalna deklaratsiia prav liudyny: pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 (III) HA OON vid 10 hrud. 1948 r [Universal Declaration of Human Rights: adopted and proclaimed by Resolution 217 (III) of the UN General Assembly of December 10, 1948]. (1996). *Prava liudyny i profesiini standarty dlia yurystiv v dokumentakh mizhnarodnykh orhanizatsii, Human rights and professional standards for lawyers in documents of international organizations*. Amsterdam; Kyiv [in Ukrainian].
9. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: vid 4 lystop. 1950 r. [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms from November 4, 1950]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004 [in Ukrainian].
10. Konventsiia proty katuvan ta inshykh zhorstokykh neliudskykh chy obrazhaiuchykh hidnist vydiv povodzhennia i pokarannia, 1984 roku [Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1984]. (1996). *Prava liudyny i profesiini standarty dlia yurystiv v dokumentakh mizhnarodnykh orhanizatsii, Human rights and professional standards for lawyers in documents of international organizations*, 37-44. Amsterdam; Kyiv [in Ukrainian].
11. Yevropeiska konventsiia pro zapobihannia torturam ta neliudskomu abo takomu, shcho prynyzhue hidnist, povodzhenniu chy pokaranniu: vid 26 lystop. 1987 r. [European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or

Degrading Treatment or Punishment from November 26, 1987]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_068 [in Ukrainian].

12. Kuzmichov, V.S., & Chornous, Yu.M. (2005). *Slidcha diialnist: kharakterystyka ta napriamy udoskonalennia* [Investigative activities: characteristics and directions of improvement]. Kyiv: Nichlava [in Ukrainian].

13. Konventsiiia OON proty transnatsionalnoi orhanizovanoi zlochynnosti 2000 roku: pryiniata rezoliutsiiei 55/25 HA OON vid 15 lystop. 2000 r. [United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000: adopted by resolution 55/25 of the UN General Assembly on 15 November. 2000]. (2006). *Zbirnyk mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy pro pravovu dopomohu u kryminalnykh spravakh. Bahatostoronnii dohovory, Collection of international treaties of Ukraine on legal assistance in criminal cases. Multilateral agreements*, 554-606. Kyiv [in Ukrainian].

14. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedural Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].

15. Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu politsiu": vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine "On National Police" from July 2, 2015, No. 580-VIII]. (n.d.). zakon1.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/580-19> [in Ukrainian].

16. Zakon Ukrainy "Pro operativno-rozshukovu diialnist": vid 3 cherv. 2016 r. No. 4778 [Law of Ukraine "About operational search activity" from June 3, 2016, No. 4778]. (n.d.). w1.c1.rada.gov.ua. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59321 [in Ukrainian].

17. Taraniuk, A.O. (2016). Problemni aspekty unifikatsii zakonodavstva Ukrainy na shliakhu do yedynoho pravovoho prostoru [Problematic aspects of unification of Ukrainian legislation on the way to a single legal space]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu, Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, 40(1), 15-19. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_40%281%29_5 [in Ukrainian].

18. Zakon Ukrainy "Pro vykonannia rishen i zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny": vid 23 liut. 2006 r. No. 3477-IV [Law of Ukraine "On the implementation of decisions and application of the practice of the European Court of Human Rights" from February 23, 2006, No. 3477-IV]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> [in Ukrainian].

19. Fulei, T.I. (2015). *Zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny pry zdiisnenni pravosudivdii* [Application of the European Court of Human Rights practice in the administration of justice]. (2nd ed., rev.). Kyiv [in Ukrainian].

20. Yukhno, O.O. (2016). Problemy vdoskonalennia pravovoho rehuliuvannia operativno-rozshukovoi diialnosti ta yii uzgodzhenosti z kryminalnym protsesualnym zakonodavstvom Ukrainy [Problems of improvement of legal regulation of operative-search activity and its consistency with the criminal procedural legislation of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav, Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*, 3(74), 159-167. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnUvs_2016_3_23 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 15.08.2018

Kniaziev S. – Ph.D in Law, Researcher of the Scientific Laboratory on the Problems of Combating Crime of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Improvement of Legal Background Operative-Search Activity

All transformations taking place in state legal environment, law enforcement activity necessitate the determination of the peculiarities of its legal regulation and formulation of relevant solutions. Taking into account that since the adoption of the Law of Ukraine «On operative-search activity» (1992), legislation regulating activities related to detection, solution, investigation and prevention has been modified considerably, law enforcement activity is performed in new conditions of social life, therefore the issue of establishment of legal framework of operative-search activity has become a topical one. Recent research proves that Article 3 of the Law of Ukraine «On operative-search activity», which content shapes its legal background, requires improvement. Firstly, we must underline the priority of international treaties of Ukraine in the system of Ukrainian legislation. Modern stage of country's development is characterized with systemic steps taken to accelerate integration into global and European community by ensuring the compatibility of Ukrainian legislation with the highest international standards. We require new approach for understanding of the essence and tasks of operative-search activity. Secondly, the abovementioned Article 3 of the Law of Ukraine «On operative-search activity» still contains certain discrepancies with provisions of other laws. Thirdly, while determining the legal background of operative-search activity, we must stress on the obligation to consider the ECHR practices. A conclusion is justified that the Constitution of Ukraine itself is a legal background of operative-search activity. Secondly, we should mention the international treaties of Ukraine recognized as binding by Verkhovna Rada of Ukraine followed by the laws and by-laws. Mentioned provisions are offered to be taken into account in order to amend Article 3 of the Law of Ukraine «On operative-search activity».

Keywords: legal background; operative-search activity; international treaty; European Court on Human Rights; human rights.